

УДК 07-051:821.161.2-92] Дроздов

М. Е. Звегинцова, кандидат філологічних наук, старший викладач, Харківська державна академія культури, м. Харків

zvegintsovamaria@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0593-5548>

ФОРМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІЙНОГО СУБ'ЄКТА (НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ О. ДРОЗДОВА)

Розглянуто форми медійного суб'єкта на прикладі персони Остапа Дроздова. Показано збіг мотивів журналістських і художніх текстів автора. Проаналізовано жанрові відмінності літературних текстів автора від журналістських. Виявлено належність обох видів текстів до публіцистичного дискурсу. Показано, що на основі цього дискурсу О. Дроздов будує комунікативні події та моделює образ сучасного реципієнта. Підсумовано, що технічно та культурно зумовлена професійна поведінка О. Дроздова свідчить про вичерпаність погляду на сучасну культуру письма та екстралінгвістичної презентації в контексті «чистих жанрів» журналістикознавства та літературознавства. Образ медіа-персони О. Дроздова інтертекстуально й інтердискурсивно підтримується всіма видами його діяльності: від суто журналістської до літературної.

Ключові слова: *медіа, комунікація, публіцистичний дискурс, література, журналістика.*

М. Э. Звегинцова, кандидат филологических наук, старший преподаватель, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ФОРМЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МЕДИЙНОГО СУБЪЕКТА (НА ПРИМЕРЕ ЖУРНАЛИСТСКОЙ И ЛИТЕРАТУРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ О. ДРОЗДОВА)

Рассмотрены формы медийного субъекта на примере персоны Остапа Дроздова. Показано совпадение мотивов журналистских и художественных текстов автора. Проанализированы жанровые отличия литературных текстов автора от журналистских. Выявлена принадлежность обоих видов текстов к публицистическому дискурсу. Показано, что на основании этого дискурса О. Дроздов выстраивает коммуникативные события и моделирует образ современного реципиента. Подытожено, что технически и культурно обусловленное профессиональное поведение А. Дроздова свидетельствует об исчерпанности взгляда на современную культуру письма и экстралингвистические презентации в контексте «чистых жанров» журналистикovedения и литературovedения. Образ медиа-персоны А. Дроздова интертекстуально и интердискурсивно поддерживается всеми видами его деятельности: от чисто журналистской до литературной.

Ключевые слова: *медиа, коммуникация, публицистический дискурс, литература, журналистика.*

M. E. Zvegintsova, Candidate of Philology, senior lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

FORMS OF FUNCTIONING OF A MEDIA FIGURE (THE CASE OF O. DROZDOV'S JOURNALISTIC AND LITERARY ACTIVITIES)

The **aim** of this paper is to explore a phenomenology of the media figure using the example of Ostap Drozdov. The analysis is conducted on the basis of some author's literary and journalistic texts in the period from 2016 to 2017.

Research methodology. Three major publications on the subject, four journalistic articles and one artistic novel have been reviewed. A comparative analysis of motives in the O. Drozdov's texts was used, which allowed to make the conceptualization of his media activities.

Results. The article shows a coincidence of motives in the journalistic and in the artistic texts of the author: for example, the motive of the organization of the state, the position of language, religion, education in the context of a modern globalized technological culture. Differences of genres between the author's literary and journalistic texts are analyzed. The novel genre allows O. Drozdov to foreground not just one voice, but a symphony of voices, which removes the problem of the temporal and spatial distance between generations.

The affiliation of the author's literary and journalistic texts to publicistic discourse was revealed. It is shown that on the basis of this discourse, O. Drozdov builds communicative events and models the image of a modern recipient.

Novelty. This paper is an attempt to show alternative ways of perceiving literary and journalistic works as elements of a more complex media system organized around the media figure.

The practical significance. Teachers of journalism and literature, journalists and scholars studying the problems of mediality, will be able to use this article in their professional activities.

Key words: *media, communication, publicistic discourse, literature, journalism.*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій.

Терміни постструктуралістської дискусії набувають багатозначності, поширення в різних наукових та навіть побутових дискурсах. Одним із таких термінів є «медіальність». Д. Петренко (2015) у статті «Медіальний поворот у філософії» наприкінці розгляду наукових реценцій поняття «медіа» визначає медіа як множину «процесів виробництва, фіксації, створення, ретрансляції та відтворення образів і знаків, актуалізованих і підтримуваних за допомогою техніки». Науковець не вважає «медіа» філософським концептом через семантичну «розмитість» таких слів, як «процеси виробництва, фіксації, створення, ретрансляції, відтворення» і «техніка» (Петренко, 2015). Дослідник сподівається на подальші наукові спостереження, що мають стосуватися не тільки медіа та культури, але й відносин медіа й людини.

Мета статті – розглянути можливі форми функціонування медійного суб'єкта. Аналіз здійснювався на прикладі журналістської та літературної діяльності Остапа Дроздова. Об'єкт статті – вибіркові авторські журналістські й художні тексти, висловлювання за 2016–2017 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для Остапа Дроздова — темпераментного українського журналіста, відомого ведучого ток-шоу «DROZDOV» та політичного ток-шоу «Прямим текстом» на телеканалі ZIK — останні два роки ознаменувалися виходом друком його художніх текстів: «№1. Роман-вибух» і «№2». Стилістика цих романів через яскраву експлікацію авторської позиції та реалістичність фабули вочевидь відсилає до публіцистичного дискурсу (Лютянська, 2014). Але це не та жанрова травестія, до якої всі звикли, оскільки змінився її вектор: читачеві пропонується вже не письменницька публіцистика (Сільман, 2015), а художньо організована публіцистика медійної особи. Навіть назву першого роману підібрано не тільки з художньо-естетичних міркувань, але й з міркувань PR-ру та маркетингового завдання: «Скажу чесно, було багато різних назв. Вирішив, грубо кажучи, не паритися з назвою. Усі композитори власні симфонії нумерували. Я вирішив, чим не гірше? Для мене це номер один, потім буде номер два. Я дописую другу книжку, буде на травень видаватися. Шукати назви дуже тяжко завжди. «№ 1» – дуже маркетингове, класно звучить» (Левчук, Дроздов, 2016). У цьому зізнанні простежується відступ від суто літературної традиції, де назва — це надтекстовий або навіть інтертекстуальний елемент художньої єдності. Автор-медійник не стільки вбачає у своїй книзі самостійне естетичне явище, скільки окремий прояв певної більшої комунікативної події, окремий комунікативний жест: «У появи роману Остапа Дроздова нема нічого випадкового чи ненавмисного. Навпаки, і сам текст, і його публікація разом із інформаційною кампанією виглядають спланованими і продуманими актами. Нехай автор і дебютант у літературі, але про жодне “знічев’я написалося” у цьому випадку не йдеться. Критиці ще доведеться з’ясувати, чому в нашій країні відомі журналісти пишуть автобіографічні романи замість того, щоб висловлюватися прямо, без вуалі художньої умовності. Однак Дроздов не збирається бути одним із багатьох, про що свідчить вже сама назва його першої книги — “№1”, єдиний і неповторний» (Дрозда, 2016).

Дискурсивно змінюється й образ читача, котрий не мислиться як споживач окремого наратива, а як досвідчений багатоканальний реципієнт, котрий удало володіє всіма сучасними способами споживання корисної інформації і — найважливіше — прагне її аналізувати, формуючи власне ставлення до подій. Моделювання такого реципієнта-комунікатора, який органічно функціонує на перетині всіх сучасних комунікативних можливостей, є свідомою позицією автора, для якого ніби не існує принципової різниці, у якій формі передавати наболілі думки. Для прикладу можна порівняти, яким чином реалізуються одні й ті самі тези О. Дроздова щодо державотворення в різних жанрово-стилістичних

ситуаціях. Публіцистичний текст: «Ані люди, ані істеблішмент не захопили (і досі не хочуть) рвати пуповину з радянською добою і заснувати новий, реально європейський проект. Зараз ми розплачуємося за два десятиліття симуляції державотворчості. Моїй країні не 26, а 3 роки. Усе, що було до 2014 року, було консервацією совка і його прилизування» (Дроздов, 2017). Художній текст: «Нова країна всіх обхитрила, приспала, підкупила атрибутикою, відволікла від системотворчості. Не люди починали творити нову країну – а навпаки. І раптом виявилось, що ніяка вона не нова» (Дроздов, с. 37). «Неновою» країною в контексті другого роману О. Дроздова є як раз ті самі «десятиліття симуляції державотворчості». Або цікаво подивитися, як автор формулює своє ставлення до сучасних можливостей журналістики. Публіцистичний текст: «Журналістика як академічна професія помирає, і це чудово. Народжується нова професія, доступна кожному, в кого є iPhone з відеокамерою, wi-fi, хто може створити будь-яку інформацію, розмістити на своїй платформі, поширити та прокоментувати. Нова Журналістика (НЖ) базується суто на персональній (громадянській) відповідальності за все сказане й показане. <...> Мета НЖ – донести не факт, а думку. Факти – це мертва тканина, допоміжний матеріал, яким декорується думка, і не більше. Навіть новинарний журналіст може забарвлювати інформацію своїм ставленням до неї. <...> Нікого не цікавлять суха, вихолощена, вилізана інформація – цікавлять умовивід і ставлення. Набагато чесніше публікувати під свою відповідальність (!) тільки те, що вважаєш за необхідне» (Дроздов, 2016). Цікаво порівняти вимоги до «Нової Журналістики» зі зверненням до студентів-журналістів у художньому тексті: «Мене взагалі не цікавлять ваші знання. Я в них не вірю. Їх неможливо й не потрібно оцінювати, тому що в сучасному світі цінуються не знання, а розуміння. Ваші знання мертві без розуміння. <...> Ті, кого я зараз підкупив, мають приходити на мої заняття без зошитів, без ручок, без конспектів – лише з гаджетами і портативним wi-fi. Ми будемо спільно думати і напрацьовувати своє розуміння сучасного світу за допомогою інструментів сучасного світу» (Дроздов, с. 12–13). Подібні тематичні й стилістичні збіги щодо питань громадянської, політичної, мовної, релігійної – загалом культурної – ідентичності суб'єкта можна знайти в журналістських, художніх та персональних (на особистих сторінках) висловлюваннях О. Дроздова: «Я людина гостра на слово, швидко реаую на якісь речі, не можу вдавати, що не помічаю чогось і завертати то у такі красиві обгорточки, щоб комусь сподобатися. Краще так, як є. Я вже відбувся як медіа-персонаж. Що ж зробиш» (Левчук, Дроздов, 2016).

Постає запитання, чи є для О. Дроздова література — лишень додатковим майданчиком висловлювання? Навіть якщо надавати позитивну відповідь, слід приділити увагу специфічно літературним можливостям, які використовує автор.

По-перше, романний жанр дозволяє створювати не окреме висловлювання, а своєрідну симфонію голосів, незримо об'єднаних авторським задумом, де інтуїція автора є деміургічно-неоскарженою та підкріпленою міфопоетично. По-друге, кожний голос окремо набуває можливості безкінечного розвитку в перспективі мотивно-симультанного хронотопу, де життя декількох поколінь складається в єдину картину, яку неможливо експлікувати інакше, ніж художніми засобами.

Висновки. Технічно та культурно зумовлена професійна поведінка О. Дроздова свідчить про вичерпаність погляду на сучасну культуру письма та екстралінгвістичної презентації в контексті «чистих жанрів» журналістикознавства та літературознавства, що вможливило наукові дослідження означених феноменів. Образ медіа-персони О. Дроздова інтертекстуально й інтердискурсивно підтримується всіма видами його діяльності: від суто журналістської до літературної. Медіальну функцію в цих відносинах відіграє публіцистика, стилістично споріднена як з літературною, так і з журналістською практикою. О. Дроздов використовує публіцистичність як загальне тло створення комунікативної події, у якій реакція реципієнта є невід'ємною, хоча й непередбачуваною складовою.

Список посилань

- Дрозда, А. (2016, 12 вересня). І мертвим, і живим... *ЛітАкцент*. Взято з <http://litakcent.com/2016/09/12/i-mertvym-i-zhyvym/>
- Дроздов, О. (2017, 24 серпня). Європейській Україні лишень три рочки, ми на початку великого шляху. *Главком*. Взято з <https://glavcom.ua/columns/ostapdrozdov/jevropeyskiy-ukrajini-lishen-tri-rochki-mi-na-pochatku-velikogo-shlyahu-433108.html>
- Дроздов, О. (2016, 6 червня) Маніфест Нової Журналістики. *Главком*. Взято з <https://glavcom.ua/columns/ostapdrozdov/manifest-novoji-zhurnalistiki-355292.html>
- Дроздов, О. (2017). *Роман, 2*. Львів: Видавництво Анетти Антоненко.
- Левчук, Я. (2016, 21 вересня). Автор «роману-вибуху» Остап Дроздов: «У якийсь момент, коли написав книжку, злякався». *Друг читача*. Взято з <https://vsiknygy.net.ua/reportage/46690/>
- Лютянська, Н. (2014). Мас-медійний дискурс: типологічні та структурно-організаційні особливості. *Наукові записки НДУ імені М. Гоголя, Філологічні науки*, кн. 2, 136–141.
- Петренко, Д. (2015). Медіальний поворот у філософії. *Грані, Філософія*, 5 (121), 98–102.

Сільман, К. (2015). Письменницька публіцистика як явище на перетині літератури й журналістики (на матеріалі збірки Юрія Андруховича «Тут похований Фантомас»). *Наукові праці, Філологія, Літературознавство* (Т. 259), 247, 79–83.

References

- Drozda, A. (2016, September 12). To the Living, to the Dead... *LitAccent*. Retrieved from <http://litakcent.com/2016/09/12/i-mertvym-i-zhyvym/> [in Ukrainian].
- Drozdo, O. (2017, August 24). *European Ukraine is only three years old, we are on the threshold of a long Journey*. Retrieved from <https://glavcom.ua/columns/ostapdrozdov/jevropеyskiy-ukrajini-lishe-tri-rochki-mi-na-pochatku-velikogo-shlyahu-433108.html> [in Ukrainian].
- Drozdo, O. (2016, June, 6). *The Manifesto of the New Journalism*. *Glavcom*. Retrieved from <https://glavcom.ua/columns/ostapdrozdov/manifest-novoji-zhurnalistiki-355292.html> [in Ukrainian].
- Drozdo, O. *The novel, 2*. Lviv. Publishing house Anetty Antonenko [in Ukrainian].
- Levchuk, Y. (2016, September, 21). The Author of Novel-explosion, Ostap Drozdov: writing the Book I was somehow scared. *The Friend of the Reader*. Retrieved from <https://vsiknygy.net.ua/reportage/46690/> [in Ukrainian].
- Lyutyanska, N. (2014) Discourse of Mass Media: Typological and structural-organizational features. Scientific notes NDU of M. Gogol. *Philological sciences*, 2, 136–141[in Ukrainian].
- Petrenko, D. (2015). *Medial turn in philosophy, Grany, Philosophy*, 5 (121), 98–102 [in Ukrainian].
- Silman, K. (2015). The essay between Literature and Journalism (based on Yurii Andrukhovych's collection of essays *Fantomas is buried here* («Тут похований Фантомас»)). *Scientific works, Philology, Literary criticism* (Vol. 259), 247, 79–83 [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 11.09.2017 р.